

İÇİNDEKİLER

1. BASAMAK

1. Bölüm: Edebiyat ve Toplum	8
2. Bölüm: Edebiyatın Sanat Akımları ile İlişkisi	16

2. BASAMAK

1. Bölüm: Yazım Kuralları	28
2. Bölüm: Noktalama İşaretleri	38

3. BASAMAK

1. Bölüm: Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye (1923-1940)	54
2. Bölüm: Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye (1940-1960)	62
3. Bölüm: Cümlelerin Öğeleri	72

4. BASAMAK

1. Bölüm: Tanzimat Dönemi'nde Şiir	84
2. Bölüm: Servetifünun Dönemi'nde Şiir	92
3. Bölüm: Saf (Öz) Şiir	100
4. Bölüm: Millî Edebiyat Dönemi'nde Şiir	108
5. Bölüm: Cumhuriyet Dönemi'nde Şiir	116
6. Bölüm: Türk Dünyası Şiiri	124

5. BASAMAK

Makale	134
--------	-----

6. BASAMAK

1. Bölüm: Sohbet	148
2. Bölüm: Fıkra	156

7. BASAMAK

1. Bölüm: Cumhuriyet Dönemi Romanı (1923-1950)	168
2. Bölüm: Cumhuriyet Dönemi Romanı (1950-1980)	178
3. Bölüm: Anlatım Bozukluğu	192

8. BASAMAK

Cumhuriyet Dönemi Tiyatrosu (1923-1950)/(1950-1980)	204
---	-----

9. BASAMAK

Eleştiri	222
----------	-----

10. BASAMAK

Mülakat /Röportaj	238
-------------------	-----

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

KONU ANLATIMI

1. BASAMAK

BU BASAMAKTA İŞLENECEK KONULAR

1. Bölüm: Edebiyat ve Toplum İlişkisi
2. Bölüm: Edebiyatın Sanat Akımları ile İlişkisi

CUMHURİYET DÖNEMİ TİYATROSU (1923-1950) / (1950-1980)

Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu Özellikleri

- 📖 Cumhuriyet Dönemi'nde Türk tiyatrosu, Millî Edebiyat Dönemi'nde başlayan gelişimini devam ettirip daha güçlü bir yapıya kavuşmuştur.
- 📖 Özellikle Muhsin Ertuğrul'un öncül çabaları ve çalışmaları, Türk tiyatrosunun gelişimine olumlu katkı sağlamıştır.
- 📖 Cumhuriyet Dönemi'nde tiyatro, yeni Cumhuriyet'in ilkelerini halka aktarmada bir araç olarak hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosu faaliyetleri kapsamında Halkevleri de özellikle 1932-1951 yılları arasında önemli çalışmalara imza atmıştır. Doç. Dr. Nurhan Karadağ Halkevlerinin oyun dağıtıcılığını şöyle özetlemektedir: "Halkevleri tiyatro kolları yönetmeliğinde oyun dağıtıcılığını ilgilendiren iki belirgin görüş yer alıyor: Birincisi köylünün, kasabalının, kentlinin tiyatro gereksinimini karşılamak, ikincisi ise ülke ve toplum için yararlı öğretilerde bulunmak."
- 📖 Toplum için sanat anlayışına bağlı olarak özellikle 1923-1950 arası ilk dönemde nazım-nesir karışık tiyatrolar yazılmıştır. Nazım şeklinde kaleme alınanlarda hece ölçüsü kullanılmıştır. 1950-1980 arası ikinci dönemde ise nazım-nesir karışık tiyatroların yerini nesrin aldığı görülür.
- 📖 Her iki dönemde de sade, açık bir dil kullanılmıştır.
- 📖 Her iki dönemde de tarih, önemli kaynakların başında gelir. Özellikle ilk dönemde Cumhuriyet Dönemi ilke ve inkılapları konu edilmiş, milliyetçiliği halka benimseten düşünceler üzerinde durulmuştur.
- 📖 Toplumsal ve kültürel değişimler de oyunlarda yerini almıştır.
- 📖 Özellikle ikinci dönemde epik tiyatro ve absürt tiyatro türlerinin örnekleri verilmiştir.
- 📖 1930'lu yılların Türk tiyatrosunda Türk tarihi ve töresi, Türk tarih tezi ve mitoloji temalı oyunlar ağırlıktadır. Bu anlayışla yazılan eserlere Yaşar Nabi'nin *Mete*, Behçet Kemal'in *Çoban ve Atilla*, Yaşar Nabi'nin *İnkılap Çocukları*, Faruk Nafiz'in *Kahraman*, Selahattin Batu'nun *Güzel Helena*, Oğuzata, *Kerem ile Aslı* ve Necip Fazıl'ın *Sabır Taşı ve Tohum* adlı oyunları örnek verilebilir.
- 📖 1940'lı yıllarda değişen değer yargılarının aile kurumu ve birliği üzerindeki yıkıcı etkisi Ahmet Kutsi Tecer, Cevat Fehmi Başkut ve Ahmet Muhip Dıranas'tır. Dıranas'ın *Gölgeler*; Tecer'in *Köşebaşı*, *Bir Pazar Günü*, *Satılık Ev*, *Koçyiğit Köroğlu*; Başkut'un *Büyük Şehir*, *Küçük Şehir*, *Paydos*, *Sana Rey Veriyorum*, *Tablodaki*

Adam, *Buzlar Çözülmeden*, *Hepimiz Birimiz İçin* ve *Ölen Hangisi* oyunları örnek verilebilir.

- 📖 1950 ve 1970 yılları arasında ise köylü- ağa çatışması, bireyin yalnızlaşması, toplumsal eleştiri gibi pek çok konu oyunlarda ele alınır. Bu dönemde Haldun Taner'in *Keşanlı Ali Destanı*, *Lütfen Dokunmayın*, *Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım*, *Fazilet Eczanesi*, *Sersem Kocanın Kurnaz Karısı*; Turgut Özakman'ın *Töre*, *Ocak*, *Ah Şu Gençler*, *Bir Şehnaz Oyun*, *Pembe Evin Kaderi*; Refik Erduran'ın *Açıl Kafam Açıl*, *Cengizhan'ın Bisikleti*, *Ramiz ile Jülide*; Orhan Asena'nın *Tanrılar ve İnsanlar*, *Hürrem Sultan*, *Tohum ve Toprak*, *Fadik Kız*, *Simavnalı Şeyh Bedrettin*, *Atçalı Kel Mehmet*; A. Turan Oflazoğlu'nun *Deli İbrahim*, *IV. Murat*, *Sokrates Savunuyor*, *Fatih (Bizans Düştü adıyla)*, *Genç Osman*, *Kösem Sultan*, *III. Selim*, *Kılıç ve Ney*, *Cem Sultan*, *Sinan*, *Kanunî Süleyman*, *Yine Bir Gülnihal*, *Korkut Ata*, *Yavuz Selim*; Recep Bilginer'in *İsyancılar*, *Sarı Naciye*; Güngör Dilmen'in *Hâkimiyeti Milliye Aş Evi*, *Kurban*, *Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını*, *Ben Anadolu*, *Bağdat Hatun*, *Deli Dumlul*, *Midas'ın Kulakları*, *Midas'ın Kör Düğümü*, *Akad'ın Yayı*, *Ak Tanrılar*, *Troya İçinde Vurdular Beni*, *Canlı Maymun Lokantası*; Adalet Ağaoğlu'nun *Evcilik Oyunu*, *Çatıdaki Çatlak*, *Kozalar* oyunları örnek verilebilir.

Best Bilgi

Musahipzâde Celal, tiyatro yazarlığına Cumhuriyet öncesinde başlayıp sonrasında sürdüren önemli bir isimdir. *Aynaroz Kadısı* ve *Bir Kavuk Devrildi* önemli eserleridir.

Best Bilgi

Millî Edebiyat anlayışıyla başlayıp Cumhuriyet Dönemi'nde de varlık gösteren isimler arasında Reşat Nuri'nin *Hülleci*, *Balıkesir Muhasebecisi*, *Tanrıdağı Ziyafeti* ve Yakup Kadri'nin *Sağanak*, *Mağara* eserleri sayılabilir.

Best Bilgi

Cumhuriyet'in 10. yılında yazılan, Batılı normlara dayalı, hafif, eğlencelik bir operet olan Cemal Reşit Rey'in günümüzde sahnelenmeye devam eden *Lüküs Hayat* eseri önemlidir.

Best Bilgi

Marksist dünya görüşünü savunan Nâzım Hikmet'in *Kafatası, Bir Ölü Evi, Unutulan Adam* eserleri ile bireyin iç dünyasını ve varoluşsal problemleri temele alan Necip Fazıl Kısakürek'in *Bir Adam Yaratmak, Künye, Reis Bey*'i eserleri önemlidir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu Yazarları

- **Yusuf Ziya Ortaç:** Türk edebiyatında heceyle ve manzum şekilde yazılan ilk oyun, Yusuf Ziya Ortaç'ın *Binnaz* adlı eseridir.

Eserleri: *Nikahta Keramet, Binnaz*

- **Faruk Nafiz Çamlıbel:** Türk tarih tezini destekler nitelikteki manzum eserler arasında Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Akın* ve *Özyurt* oyunları sayılabilir. Yazar, bu oyunlarda faydacı bir tutumla ideolojisini metne yansıtır.

Eserleri: *Canavar, Kahraman, Yangın, Akın, Özyurt*

- **Halit Fahri Ozanoğlu:** Millî bir duyuşla ele aldığı tiyatro eserlerinde halk kültüründen ve inanışından yararlanmıştır.

Eserleri: *Sönen Kandiller* (heceyle), *Nedim* (heceyle), *On Yılın Destanı* (heceyle), *Hayalet* (heceyle), *Baykuş, Ali Baba yahut Kırk Haramiler, Fatma'nın Dileği, Bir Dolaptır Dönüyor*

- **Metin And:** Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro bölümü profesörlerindendir. Tiyatro alanındaki inceleme ve çalışmalarıyla tanınmıştır.

Eserleri: *Gönlü Yüce Türk, Kırk Gün Kırk Gece, Kavuklu Hamdi'den Üç Orta Oyunu, Dionysos ve Anadolu Köylüsü*

- **Necip Fazıl Kısakürek:** Necip Fazıl'a göre tiyatro, tezlerin tezini anlatabileceği üstün ve dokunaklı bir araçtır. Bu sebeple tiyatrolarında diğer düzyazılarında ve şiirlerinde dile getirdiği fikirlerini tiyatro formunda kimi zaman da tırat havasında ifade eder. Tiyatrolarında

Allah ve buna bağlı olarak inanç, ruh, mana ve ahlak konularını işler. Kader, ölüm, zaman, mekân, insan olma çilesi, insanın nefsiyle mücadelesi, duyguları, zaafı ve dönüşümlerini tiyatrolarında ele alır. Vatan ve millet uğruna mücadele, Türkiye tarihi, Türk modernleşmesi, Anadolu, Türk ve İslam âlemindeki önemli isimler; Necip Fazıl'ın tiyatrolarında yer alan diğer konulardır.

Eserleri: *Tohum, Bir Adam Yaratmak, Künye, Sabır Taşı, Para, Parmaksız Salih, Siyah Pelerinli Adam, Reis Bey, Ahşap Konak, Abdülhamid Han, Kanlı Sarık, Yunus Emre, Mukaddes Emanet, İbrahim Edhem*

- **A. Turan Ofazoğlu:** Günümüz oyun yazarlarındandır. Washington Üniversitesinde tiyatro derslerine devam etmiştir. İstanbul Radyosu Tiyatro Şubesinde oyun yazarlığı ve yönetmenlik de yapmıştır.

Eserleri: *Keziban, Deli İbrahim, IV. Murat, Sokrates Savunuyor, Genç Osman, Elif Ana, Yine Bir Gülnihal*

- **Haldun Taner:** Tiyatrolarında gözlemin, mizahın ve yerginin önemli yeri vardır. Büyük şehrin düzensiz ve çelişkilerle dolu yapısını yansıtan öyküleriyle tanınmıştır. Öykülerindeki yapıyı çağdaş tiyatro anlayışıyla birleştirerek sahneye taşımıştır. 1967'de Zeki Alasya ve Metin Akpınar ile Devekuşu Kabare Tiyatrosunu kurmuştur.

Eserleri: *Dışarıdakiler, Ve Değirmen Dönerdi, Fazilet Eczanesi, Lutfen Dokunmayın, Günün Adamı, Huzur Çıkmazı, Keşanlı Ali Destanı, Gözlerimi Kapatım Vazifemi Yaparım, Eşeğin Gölgesi, Sersem Kocanın Kurnaz Karısı*

- **Orhan Asena:** Edebiyata şiir ile başlamış, daha sonra öykü ile tiyatro türünde eserler vermiştir. Edebiyattaki ününü tiyatro türündeki yapıtlarıyla kazanmıştır. Orhan Asena'nın ele aldığı konular psikolojik ve toplumsal alanları da kapsayacak biçimde çeşitlilik gösterir.

Eserleri: *Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe, Tanrılar ve İnsanlar, Hürrem Sultan, Tohum ve Toprak, Fadik Kız, Kocaoğlu, Yalan, Alem-dar Paşa, Gecenin Sonu, Simavna'lı Şeyh Bedreddin, Atçalı Kel Mehmet, Şili'de Av, Ölü Kentin Nabızı*

- **Recep Bilginer:** Gazetecilik Enstitüsünden mezun olduktan sonra çeşitli gazete ve dergilerde çalışmış ayrıca Tiyatro ve Televizyon Yazarları Derneği başkanlığı da yapmıştır.

Eserleri: *Ben Kimim?, Gazeteciden Dost, İsyancılar, Ben Devletim, Utanç Dünyası, Sarı Naciye, Yunus Emre, Mevlana, Parkta Bir Sonbahar Günüyü, Sevdığım Adam, Karım ve Kızım, Kıskaç, Sırat Köprüsü, At-Avrat-Silah, Zaferden Sonra, Savaşın Barışa, Aşk-tan Kavga*

- **Güngör Dilden Kalyoncu:** İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Filoloji Bölümünü bitirdi, Amerika'da tiyatro öğrenimi gördü.

Eserleri: *Bağdat Hatun, Deli Dumrul, Akad'ın Yayı, Hasan Sabbah, İnsan ve Devlet, Anadolu: Söylenceden Gerçeğe, Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını* (1988 İş Bankası Tiyatro Büyük Ödülü)

3. BASAMAK

3. BÖLÜM

CÜMLENİN ÖGELERİ

Cümlenin ne olduğunu ve anlam özelliklerini öğrendikten sonra cümlenin dil bilgisi ile ilgili kısmına geçebiliriz. Cümle içindeki sözcüklerin tek başlarına ya da diğer sözcüklerle grup oluşturarak yaptıkları göreve “öge” denir. Cümlenin ögelerini temel ve yardımcı olmak üzere iki grupta incelemek gerekir:

Temel Ögeler

Bir düşünceyi ya da duyguyu anlatabilmek için en az iki öge gereklidir. Bunlar yüklem ve öznedir. Bunlara cümlenin temel ögeleri denir.

- 1. Yüklem:** Cümledeki işi, hareketi, yargıyı bildiren çekimli unsurdur. Yüklem olmadan cümle oluşmaz. İsim ya da fiil soylu sözcükler yüklem olabilir.

NOT: Yüklemi bulmak için herhangi bir soru yoktur.

Örnek: Babam yıllarca fabrikada çalıştı. (Fiil)
Kardeşimin adı, Gül'dür. (İsim)

Best Bilgi

Yüklem tek bir sözcükten oluşabileceği gibi sözcük grubundan da oluşabilir.

Örnek: Türkiye, benim vatanımdır.

Köy öğretmenleri, eğitimin melekleridir.

Best Bilgi

Cümlenin ögeleri bulunurken isim ve sıfat tamlamaları, deyimler, ikileme, unvan, sayı, tarih... vs. öbeği gibi söz öbekleri birbirinden ayrılmaz. Bütün olarak öge görevi üstlenir. Temel ya da yardımcı öge olabilirler.

Örnek: Oğlum yeni bir işe başvurdu. (Yüklem / Temel Öge)

Avukat Cemil Bey, bugün gelmedi. (Özne / Temel Öge)

Bulutlar boyulu boyunca geziniyor. (Zarf Tümlenci / Yardımcı Öge)

- 2. Özne:** Fiil cümlelerinde yüklem bildirdiği işi yapan kişi ya da isim cümlelerinde yargıya konu olan unsurdur. “Kim?” ya da “Ne?” sorusu ile bulunur.

Örnek: Anneler, çocukları için endişelenir. (Kim?)

Peynir, kemik gelişimi için önemlidir. (Ne?)

Özne Çeşitleri

a. Gerçek ve Gizli Özne

Gerçek özne, yüklem bildirdiği yargıyı gerçekleştiren ya da yargının konusu olan varlığın cümlede açıkça ifade edilmesidir. Gizli özne ise cümlede açıkça yer almaz ancak yüklem çekiminden anlaşılır.

Örnek: Ali, yarın bizi kahvaltıya çağırırdı.

(“Kim?” sorusuyla bulunan, fiil cümlesinin gerçek öznesi.)

Hava, bugün pırl pırl.

(“Ne?” sorusuyla bulunan, isim cümlesinin gerçek öznesi.)

Basketbol maçına gitmiş.

(“Kim?” sorusuyla “o” cevabı alınır. Fiil cümlesinin gizli öznesi.)

Çok yapışkandı.

(“Ne?” sorusuyla “o” cevabı alınır. İsim cümlesinin gizli öznesi.)

b. Sözde Özne

Eylemin kim tarafından yapıldığı belli olmayan cümlelerde işten etkilenen unsura sözde özne denir. Yüklemi oluşturan fiilin “-l” ya da “-n” eki almış olması gerekir.

NOT: İsim cümlelerinde sözde özne aranmaz.

Örnek: Camlar kısa sürede sil-in-di.

(Camların kim tarafından silindiği bilinmez. “Camlar” sözde öznedir.)

Sınav sonuçları açıkla-n-dı.

(Sınav sonuçlarının kimin tarafından açıklandığı bilinmez. “Sınav sonuçları” sözde öznedir.)

Yardımcı Ögeler

1. Nesne

Cümlede öznenin yaptığı işten etkilenen ögedir. İki türü vardır:

a. Belirtili Nesne

Yükleme sorulan “Neyi?” ya da “Kimi?” sorularıyla bulunur.

Örnek: Annem Antalya'yı çok sever. (“Neyi?”/“Nereyi?” sorularıyla bulunur.)

Sınıftakilerle Güneş tutulmasını izledik.

("Neyi?" sorusuyla bulunur.)

Pazarda akrabamızı gördüm.

("Kimi?" sorusuyla bulunur.)

Evde anneni üzmemelisin.

("Kimi?" sorusuyla bulunur.)

b. Belirtisiz Nesne

Yükleme sorulan "**Ne?**" sorusuyla bulunur.

Örnek: Babam marketten yeşil erik almış.

("Ne?" sorusuyla bulunur.)

Yarışmacı bir milyon lira kazandı. ("Ne?" sorusuyla bulunur.)

2. Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı)

Cümlede yaklaşma, bulunma, uzaklaşma bildiren, yüklemi yer anlamıyla tamamlayan ögedir. "Kime?", "Kimde?", "Kimden?"; "Nereye?", "Nerede?", "Nereden?"; "Neye?", "Neyde?", "Neyden?" sorularıyla bulunur. Kısacası "-e", "-de", "-den" hâl eklerini almış söz ya da söz öbekleri yer tamlayıcısı olabilir.

Örnek: Ben eskiden kediden korkardım. ("Neyden?" sorusuyla bulunur.)

Türkiye'nin en güzel kızları İzmir'de yaşar.

("Nerede?" sorusuyla bulunur.)

İsmail'in resme yeteneği var.

("Neye?" sorusuyla bulunur.)

Kitaplarımı yengemlerde unuttum.

("Kimde?" sorusuyla bulunur.)

Ailede en çok dayımdan çekinirim.

("Kimden?" sorusuyla bulunur.)

3. Zarf Tümleci

Yüklemi yön, zaman, tarz, birliktelik, sebep, miktar, araç ve şart gibi yönlerden tamamlayan söz ve söz öbekleridir. "Ne zaman?", "Nasıl?", "Niçin?", "Niye?", "Neden?", "Ne kadar?", "Ne şekilde?", "Kim ile?", "Ne ile?", "Ne diye?" ve "Nere?" sorularıyla bulunur.

Örnek: Annen kanepenin üzerinde akşamdan beri seni bekliyor.

("Ne zaman?" sorusuyla bulunur.)

Sema, geziye otobüsle gelecekti.

("Ne ile?" sorusuyla bulunur.)

Yönetmen, bazı sahneleri üstünkörü anlatmış.

("Nasıl?" sorusuyla bulunur.)

Best Bilgi

*Bu kumaş, pamuktan dokunmuş.

("Neyden?" sorusuyla bulunur, hâl eki almıştır, dolaylı tümleçtir.)

*Çocuk, sinirden konuşmıyor.

("Neden?" sorusuyla bulunur, sebep bildirmiştir, zarf tümlecidir.)

Ögeleri bulduran soruların kendisi de cümlede yer alabilir.

Örnek: Beni nerede görmüşler?

(Dolaylı tümleç)

Dersler ne zaman başlayacakmış?

(Zarf tümleci)

Sen turnuvada kimi destekliyorsun?

(Belirtisi Nesne)

CÜMLEDE VURGU

Fiil cümlelerinde yüklemden bir önceki öge, vurgulanır. İsim cümlelerinde ise vurgu, yüklemdedir.

Ara Söz ve Ara Cümle

Herhangi bir ögenin açıklayıcısı olarak cümleye eklenen, iki virgül veya iki kısa çizgi arasında yer alan, cümleden çıkarıldığında cümlelerin anlamında herhangi bir daralmaya yol açmayan sözcük ya da sözcük öbeklerine ara söz; cümlelere ise ara cümle denir.

Örnek: Kütüphanede, Millet Kütüphanesinde, her aradığımı buluyorum.

(Dolaylı tümlecin açıklayıcısı olan ara söz)

Hırsızlık, dün akşam, 19.00 civarında, olmuş.

(Zarf tümlecinin açıklayıcısı olan ara söz)

Bakkal amca, sen de seversin, çok dürüst ve güvenilir biridir.

(Öznenin açıklayıcısı olan ara cümle)

Best Bilgi

Öbek kurmayan bağlaçlar, seslenmeler ve hitaplar, cümle dışı unsurdur. Yani cümlede herhangi bir öge görevi üstlenmez.

Örnek: Eve geldim ama seni göremedim.

Ey millet, bana bakın.

Komşu, sende fazla kahve var mı?

Örnek - 1

Aşağıdakilerden hangisi öge dizilişi yönünden "Gelmiş geçmiş en yetenekli bestecilerden birinin sağırlık gibi bir engele yakalanması, kaderin en acımasız ironilerinden biridir." cümlesiyle aynıdır?

- A) Denizin dalgalarına bata çıka oynamayı çok severim.
- B) Babamın dolmakaleminin mürekkebi bitmiş.
- C) Annem, işten dönerken bir arkadaşına uğramış.
- D) Bazı çocuklar, dışçıden gereksiz yere korkar.
- E) Seyyar satıcının alnından terler akıyordu.

Çözüm

Öncüldeki cümlelerin öge dizilişi "özne – yüklem" biçimindedir. Aynı sıralama "Babamın dolmakaleminin mürekkebi (özne) bitmiş. (yüklem)" cümlesinde de görülür.

Cevap B

Örnek - 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ara söz bulunmaktadır?

- A) Bosna ve Hersek'in fethi yaklaşık 20 yıl sürdü.
- B) Kütüphaneciler bundan sonraki yıllarda her türlü sosyal, ekonomik, siyasi gelişmeyi izlemişlerdir.
- C) Atatürk'ün şahsında sembolleşen ilkeler; Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna ve varlığına yön veren, işaret eden temel ilkelerdir.
- D) Batı Anadolu'daki yerli antik krallıklardan biri -belki de en önemlisi- Lydia Krallığı'dır.
- E) Çok kültürlülük, belirli sınırlar içinde yaşayan kültürel farklılıkların birlikteliğini tanımlar.

Çözüm

D seçeneğindeki cümlede iki kısa çizgi arasında yer alan ifade, ara sözdür.

Cevap D

Örnek - 3

(I) Yola çıktığında esnaflardan bazısı dükkânları kapatmıştı. (II) Kapıları sınıksı kapalı dükkânlara baka baka patikaya yöneldi. (III) Yokuşun başına geldiğinde oraya sonradan getirildiği çok belli olan büyükçe bir taşın üzerine oturdu. (IV) İlk molayı yokuşu tırmanmaya başlamadan önce vermişti. (V) Mavi-yeşil-kahverengi bezin içindeki bebeği düşündü.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangi ikisinin öge dizilişi özdeştir?

- A) I ve II
- B) I ve V
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) IV ve V

Çözüm

II ve III numaralı cümlelerin öge dizilişi "zarf tümlecisi – dolaylı tümleç – yüklem" biçimindedir.

Cevap C

Örnek - 4

"Yeşillerin arasından geçerken ılık hava yüzüne çarpıyordu." cümlesinde aşağıdaki öğelerden hangisi yoktur?

- A) Özne
- B) Nesne
- C) Yüklem
- D) Zarf tümlecisi
- E) Dolaylı tümleç

Çözüm

"Yeşillerin arasından geçerken ılık hava yüzüne çarpıyordu."

Zarf tümlecisi Özne D.T. Yüklem

cümlesinde nesne yoktur.

Cevap B

Örnek - 5

- Sanat metinleri; gerçeklerin sanatçının hayal, duygu ve düşünce dünyasında yeniden yorumlanması ve şekillenmesiyle meydana gelir.
- Bu yönüyle okurlarca farklı okumalara açıktır.
- Ancak öğretici metinler gerçeği olduğu gibi ele aldığından farklı yorumlanamaz.

Bu cümlelerin hepsinde yer alan öge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gizli Özne B) Belirtili Nesne C) Belirtisiz Nesne
D) Dolaylı Tümluç E) Zarf Tümlerci

Çözüm

A'da "gerçeklerin sanatçının hayal, duygu ve düşünce dünyasında yeniden yorumlanması ve şekillenmesiyle"

B'de "Bu yönüyle"

C'de "gerçeği olduğu gibi ele aldığından" zarf tümlercidir.

Cevap E

Örnek - 6

(I) Her şeye rağmen yeniden canlanan doğa, yeşilin tüm tonlarıyla İstanbul'u çepeçevre sarmıştı. (II) Naci bu ilkbahar gününde mektepten yeni çıkmış, önüne kattığı taşı ile salına salına evlerine gidiyordu. (III) Evlerinin hemen dibindeki meşe ağacının doruğunu, Arnavut kaldırımlı yolun başından dahi görebiliyordu. (IV) Çeşmenin başına geldiğinde çantasını kenara koydu ve musluktan kana kana su içti. (V) Dudaklarından çenesine akan suyu eliyle silerken çeşmenin başındaki yazıya gözü takılmıştı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde özne söz öbeğinden oluşmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm

I numaralı cümlelerin öznesi "her şeye rağmen yeniden canlanan doğa" biçiminde bir sıfat fiil öbeğidir ve özne görevi üstlenmiştir.

Cevap A

Örnek - 7

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırmada yanlışlık yapılmıştır?

- A) O / ince ince gülerek / gözlerini / aynanın aksinden kaçırmaya / çalışıyordu.
B) Bu oyun / hiçbir zaman / yarım saatten fazla / sürmez.
C) Ben / gözlerimi kırpmadan / onun ayna ışığına / bakardım.
D) Başka hiçbir şeyle ilgim olmadığı için / bir sabah evimizin önünde bir yaylı araba durunca / şaşırmadım.
E) Bütün hıncımla kimsenin bana sus demeye cesaret edemeyeceğini sezerek, istediğim gibi / ağladım.

Çözüm

A seçeneğinde "gözlerini aynanın aksinden kaçırmaya" söz öbeğinin tamamı dolaylı tümluç olduğundan burada öğelere ayırmada yanlışlık yapılmıştır.

Cevap A

Örnek - 8

- Sözde öznesi vardır.
- Zarf tümlerci yoktur.
- Dört öğeden oluşmaktadır.

Bazı özellikleri sıralanan cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) On bir yaşından beri millî formayı taşıyan Ayşe Begüm Onbaşı, pek çok şampiyonada altın madalyaya layık görüldü.
B) Fantastik romanlar, tüm dünyada 21. yüzyılın en popüler yazın ürünleridir.
C) Pandemi koşulları zaman içinde kamuoyunca benimsendi.
D) Yarışmaları kazanma hırsı, bir sporcunun en önemli motivasyon kaynağıdır.
E) *Veba Geceleri*, Orhan Pamuk'un Mart 2021'de raflarda yerini alan romanıdır.

Çözüm

A seçeneğinde "On bir yaşından beri millî formayı taşıyan Ayşe Begüm Onbaşı" sözde öznedir ve cümlelerin öge dizilimi "özne – dolaylı tümluç – dolaylı tümluç – yüklem" biçiminde olduğundan zarf tümlerci bulunmaz, toplamda dört öğeden oluşmaktadır.

Cevap A

Soru Cevap - 1

KAĞNI

Bir tarla meselesi yüzünden Savrukların Hüseyin, Arkbaşı'nda Sarı Mehmet'i vurdu. Otuz evli köy birbirine girdi. Şaşırdılar. Herkes korku içinde candarmaların gelmesini bekliyordu. Hâlbuki karakol buraya altı saat uzakta idi, köyden kimse cinayet haberini götürmedikçe on beş gün bile uğramazlardı. Bu, köylünün aklına pek geç geldi; ondan sonra köyün ihtiyarları kahvede Hüseyin'in babası Mevlüt Ağa'nın etrafına toplandılar. Sarı Mehmet'in bir tek ihtiyar anasından gayri kimsesi yoktu. Onu karşılarına aldılar, davacı olmaması için kendisine nasihat etmeye başladılar. İmam:

— Ülen koca karı, Dava edersen ne kazanacaksın? Kim gider de Mevlüt Ağa'nın oğlu adam vurdu diye şahitlik eder? Etse bile sen ayda bir iki defa kasabaya gidip her seferde dört beş gününü gâvur edersen tarlanı kim eker, işine kim bakar? Kasaba iki günlük yol, gidersin, şahitlerin gelmedi, haftaya uğra derler, mahkemen talik olur. Sen gününü şaşırp gidemezsin, candarma seni alır götürür, gayrı kendin istesen bile yakarı sıyıramazsın, evin barkın yıkılır. İşte bir kazadır oldu. Cenabı Hak böyle istemiş, Allah'ın emrine mahkeme ile mi karşı koyacaksın? Ne yapsan oğlun geri gelmez. Gel bu işi kapatalım... Sarı Mehmet'in sana zaten bir faydası yoktu ki düğünde seyranda gezer, sattığın iki şinik ekinin parasını başkalarına yedirirdi. Bak Mevlüt Ağa bundan sonra seni hep kollayacağını söylüyor. Ne dersin?

Bütün bu sözleri oturduğu yerde başını sallayarak dinleyen ve çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, budaklı bir dala benzeyen iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen koca karı, imam lafını bitirdikten sonra da hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu. Bir demet kuru ot gibi başındaki yamalı ve kirli örtünün altından fırlayan kınası solmuş kır saçlarını yüzünden ve ıslak yanaklarından çekti. Anlaşılmaz şeyler mırıldandı.

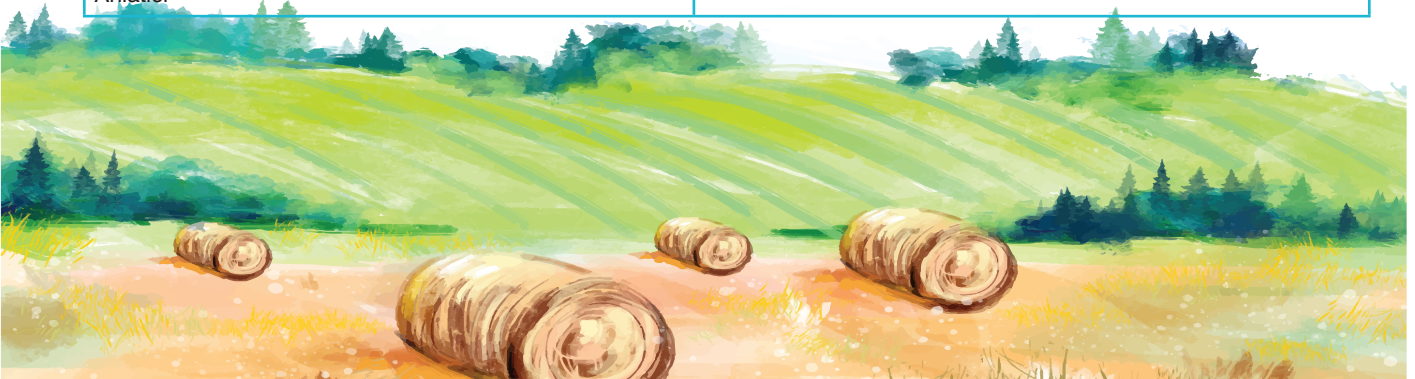
Orada oturanlardan birkaçı daha koca karının karşısına geçip çömelerek yarı kandırır, yarı tehdit eder şekilde uzun uzun söylediler:

— Öyle değil mi, ha? Diyiversene, ha! Aklın yattı mı, diyiversene, diye diller döktüler.

Bu sırada ölü dışarıda, kahvenin bahçesindeki peykede bir hasırın üstünde yatıyordu. Üstüne eski ve pis bir keçe örtmüşlerdi. Başucunda iki üç sinek dolaşıyor, vınılıyordu. Biraz ötede, güneşten gözlerini kırıştıran bir sürü ufak çocuk, ellerinde boylarından büyük değneklerle ve hiç seslerini çıkarmadan bu üstü örtülü ölünün, keçenin alt ucundan fırlayan ayaklarına bakıyorlardı. Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde donuk bir sarılık alan bu hareketsiz ayaklar ve bunların üzerinde uçan ve kalkıp inerken güneşe rastlayınca yemyeşil parlayan sinekler onları eğlendiriyordu.

Ara sıra içlerinden biri uzaklardan kendisini çağıran anasının sesine koşuyor, biraz sonra yine koşup gelerek eski yerini ve kımıldamayan tavrını alıyordu...

Hikâye Unsurları	Kağni
Olay	
Zaman	
Mekân	
Kişiler	
Anlatıcı	

Soru Cevap - 2

APARTMAN

Siri damın üzerinde keskin bir koku dağıtan yaş tahtalara keseri vuruyor, bir taraftan da batıya doğru inmeye başlayan güneşi gözlüyordu. Ağustosun sonuna yaklaştıkları için mal sahibi çatının çabuk örtülmesini istemişti. Yağmurlar başlar diye korkuyordu. Bunun için sekiz kişi iki gündür hep çatıda uğraşıyorlardı. Öğleyin şöyle on dakika dinlenip biraz ekmekle yarım karpuz yemiş, hemen işe başlamıştı. Böyle yüksekte (apartman beş katlı idi) ve yarı yatmış, yarı ayakta durarak yaş tahtalara abanmak ve mütemadiyen başının üst tarafında keser sallamak insana sersemlik, hatta baş dönmesine benzer bir şey veriyordu. Bir akşam olsa, bir eve gitse, bir arkaüstü yatsa ve karısı ile küçük kızına şöyle göğsünü kabarta kabarta bir bağırıp çağırırsa!

Mal sahibi karşı apartmanda oturuyordu (orası da kendi malı idi). Onun için burada bağırarak değil, hızlı bile konuşamıyorlardı. Herif bazen pencereyi açıp göbeğini kenara dayayarak saatlerce baktığı ve ara sıra:

— Orasını iyi kapat!, yahut

— Lakırdıyı bırakalım, diye emirler verdiği için işçilere, o olmadığı zaman da devam eden bir çekingenlik gelmişti.

Sessiz sessiz çalışıyorlardı. Birdenbire irkildi. Etrafına bakınırken ilerideki sokak başında küçük bir küfecinin iki kat olmuş geldiğini gördü. İçi, safrası kabarmış gibi, allak bullak oldu. Eliyle yarı çivilenmiş tahtalardan birine yapıştı, aşağıya doğru dikkatle bakmaya başladı. Küfeye yükletilen eşyanın altında, ayakları sokağın bozuk taşlarına yapışmış gibi adımlar atarak ilerlemeye çalışan küçük hamal kendi oğlu idi. Bir gün iş bulup on gün bulamadığı sıralarda, onu, zaten sebebini anlamadan iş olsun diye gönderdiği mektepten almış, bir daha göndermemişti. Bir karısı ve bu oğlundan başka iki de kız çocuğu vardı. Ayın en çok on gününde aldığı en çok altmışar kuruşla bunları doyuramıyordu. Küçük oğlan ufaktan çalışmaya başlamalıydı. Ucuzca bir eski küfe aldıktan sonra onu pazarlara gönderdi ve çocuk gününe göre yirmi yirmi beş kuruşa kadar kazanıp getirmeye başladı. Büyüdükçe belki beş on kuruş daha fazla da çıkarabilirdi. Fakat bu sefer fena yüklemişlerdi. Alnına güneş vurdukça terlerin parıldadığını o buradan görebiliyordu.

Çocuğun yanında giden uşak kılıklı bir adam ara sıra ona durup bir şeyler söylüyor, galiba:

— Yürüsene be, filan diyordu. Yaklaştıkları zaman küfenin içinde neler olduğunu da seçmeye başladı. Bir sürü şişelerin arasında irili ufaklı konserve kutuları vardı, renkli kâğıt kuşaklara sarılmış teneke kutular. Ve sonra şişeler, kısa, tıknaz, fıçı biçiminde, huni biçiminde, dar boğazlı, şiş gerdanlı ve içinde beyaz, yeşil, vişne rengi ve kan rengi sular bulunan birçok şişeler. Çocuk bu ağır yüklerin altında yıkılacak gibi yürüyordu.

- a. Her şeyi bilen anlatıcı tarafından yazılmıştır. ()
- b. Nesnel anlatımla yazılmıştır. ()
- c. Betimlemeden yararlanılmıştır. ()
- d. Olay hikâyesi özellikleri taşır. ()
- e. Yerel söyleyişlere yer verilmiştir. ()
- f. Açıklamadan yararlanılmıştır. ()

Boşluk Doldurma

1. Aşağıdaki cümlelerde tanıtılan yazarların adını boş bırakılan yerlere yazınız.

- a) *Ayaşlı ve Kiracıları* romanında Ankara'da evinin odalarını kiralayan Ayaşlı ve kiracıları arasında yaşananlar anlatılırken Cumhuriyet sonrası Türkiye'nin bir panoramasını çizilir.
- b) Deniz sevdalı Mahmut'un ailesinin rızası olmamasına karşın denize açılması, burada atlattığı çeşitli badireler ve zorunlu olarak köyüne dönüp bağ bahçe işleriyle uğraşıp evlenmesi *Aganta Burina Burinata* romanının iskeletini oluşturur.
- c) *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nde başkarakter Hayri İrdal çevresinde gelişen olaylar ve bürokrasi eleştirisi ironik bir dille sunulur.
- d) İşçi sorununa eğilen öncül romanı *Çulluk* ile köy edebiyatının habercisi olmuştur.
- e) Hasta bir gencin imkânsız aşkı etrafından şekillenen ve otobiyografik öğeler de içeren *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı romanı, en önemli çalışmalarından biridir.
- f) Rüya ve zaman kavramlarını ele aldığı, sürrealizmin merkeze aldığı bilinçaltını önemseyen üslubuyla romanlar yazmıştır.
- g) Toplumcu-gerçekçi bakış açısıyla ezen-ezilen ilişkilerini anlattığı romanlarının yanı sıra hikâye ve şiir türünde de kalem oynatmıştır.
- h) Halikarnas Balıkcısı mahlasını kullanmış, Bodrum'a pek çok katkıda bulunmuştur.
- i) Televizyon dizisi olarak da uyarlanan *Başka Olur Ağaların Düğünü* romanının yazarıdır.
- j) Kurtuluş Savaşı'nın panoramasını çizen *Kalpakkıllar* ve *Doludizgin* romanlarıyla tanınır.

Eşleştirme

Cumhuriyet Dönemi romanıyla ilgili aşağıdaki yazar - eser isimlerini örnekteki gibi eşleştiriniz.

YAZAR		ESER
Sabahattin Ali	1	a Çulluk
Reşat Nuri Güntekin	2	b Çamlıcada'ki Eniştemiz
Mahmut Yesari	3	c Dikmen Yıldızı
Memduh Şevket Esendal	4	d Kürk Mantolu Madonna
Ahmet Hamdi Tanpınar	5	e Çıkrıklar Durunca
Cevat Şakir Kabaağaçlı	6	f Değirmen
Peyami Safa	7	g Yalnız
Halide Edip Adivar	8	h Sinekli Bakkal
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	9	i Ağanta Burina Burinata
Sadri Ertem	10	j Nur Baba
Aka Gündüz	11	k Ayaşlı ve Kiracıları
Abdülhak Şinasi Hisar	12	l Sahnenin Dışındakiler

1. Türk tiyatrosu, Millî Edebiyat Dönemi'nde başlayan gelişimini Cumhuriyet Dönemi'nde devam ettirip daha güçlü bir yapıya kavuşmuştur. Özellikle Muhsin Ertuğrul'un Şehir Tiyatrolarını açma girişimleri, Türk tiyatrosunun gelişimine olumlu katkı sağlamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde tiyatro, Cumhuriyet'in ilkelerini halka aktarmada bir araç olarak kullanılmıştır.

Bu parçada asıl vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cumhuriyet Dönemi'nde Türk tiyatrosunda akıl ve bilimin öne çıktığı eserler yazılmıştır.
- B) Cumhuriyet Dönemi'nde Türk tiyatrosu faydacı amaçlarla halka ulaşmak için kullanılmıştır.
- C) Cumhuriyet Dönemi'nde Türk tiyatrosunun geleneksel tiyatrodan farkı, doğaçlamaya dayalı olmamasıdır.
- D) Cumhuriyet Dönemi'nde üretilen oyunlarda epik tiyatronun yabancılaştırma ögesinden sıklıkla yararlanılmıştır.
- E) Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosu faaliyetleri kapsamında yazarlardan ısmarlama oyunlar yazmaları beklenmiştir.

2. Ocak adlı oyununda olay örgüsünü sağlam bir yapıya oturttuğu, karşılıklı konuşmaları gerçek bir alışveriş içinde ve sürükleyici bir dille aktardığı bilinir.

Bu cümlede tanıtılan piyes, aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Refik Erduran
- B) Orhan Asena
- C) A. Turan Oflazoğlu
- D) Turgut Özakman
- E) Behçet Necatigil

3. A. Turan Oflazoğlu, oyunlarında daha çok tarihî olayları ve şahsiyetleri işlemiştir. İsmail Dede Efendi'nin yaşamını anlattığı ---- ve henüz tahta çıkmaya hazır olmayan bir şehzadenin içinde bulunduğu durumu anlattığı ---- adlı oyunları bunun başarılı örnekleridir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) Sinan - IV. Murat
- B) Fatih - Kösem Sultan
- C) Elif Ana - Genç Osman
- D) Yine Bir Gülnihal - Deli İbrahim
- E) III. Selim, Kılıç ve Ney - Cem Sultan

4. *Açıl Kafam Açıl, Yemenimin Uçları ve Cengizhan'ın Bisikleti* adlı piyesler aşağıdaki yazarlardan hangisine aittir?

- A) Orhan Asena
- B) Refik Erduran
- C) A. Turan Oflazoğlu
- D) Turgut Özakman
- E) Nâzım Hikmet

5. Toplumdaki töre anlayışına karşı çıkmayı konu edinen Recep Bilginer'e ait oyunda olaylar, Toroslar'daki bir orman köyü ve Çukurova'daki pamuk tarlalarından geçer.

Bu cümlede tanıtılan piyes, aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) *İsyancılar*
- B) *Karım ve Kızım*
- C) *Sarı Naciye*
- D) *Gazeteciden Dost*
- E) *Parkta Bir Sonbahar Günüydü*

- 6.

Yazar	Ulus	Eser
I	Norveç	<i>Bir Halk Düşmanı</i>
Anton Çehov	II	<i>Vanya Dayı</i>
Shakespeare	İngiliz	III

Bu tabloda numaralanmış yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Bernard Shaw	Alman	<i>Sezuan'ın İyi İnsanı</i>
B)	Tennessee Williams	İngiliz	<i>Martı</i>
C)	Samuel Beckett	İtalyan	<i>Eşekarıları</i>
D)	Henrik Ibsen	Rus	<i>Othello</i>
E)	Ionesco	Fransız	<i>Kral Ölüyor</i>

7. ---- tiyatro, II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan ve insanlar arasında hızla yayılan "saçma" düşüncesini temel alır. İnsanoğlunun ruhsal durumu, korkuları, güvensizliği, endişeleri, bunalımı, aidiyetsizliği ve yalnızlığı sahneye yansır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Epik
B) Absürt
C) Çağdaş
D) İzlenimci
E) Yersiz yurtsuz

8. Mitolojiden yararlanarak oluşturduğu *Midas* üçlemesi ile tanınan yazarın şiirsel bir tiyatro dili vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede tanıtılan yazara ait bir oyun değildir?

- A) *Ak Tanrılar*
B) *Bağdat Hatun*
C) *Hasan Sabbah*
D) *Devlet ve İnsan*
E) *Töre*

9. ----, Türk tiyatrosunun en önemli şahsiyetlerindendir. Türkiye'de tiyatronun kurumsallaşmasına katkıları olmuştur. Sinema tarihinde de "Tiyatrocular Dönemi"nin öncüsüdür.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Reşat Ekrem Koçu
B) Cemal Reşit Rey
C) Muhsin Ertuğrul
D) Fazıl Hayati Çorbacıoğlu
E) Nâzım Kurşunlu

10. I. Kabare tiyatrosu Haldun Taner
II. *Bizans Düştü* A. Turan Ofazoğlu
III. *Othello* Shakespeare
IV. *Kızgın Damdaki Kedi* Tennessee Williams
V. *Kozalar* Turgut Özakman

Yukarıdaki numaralanmış kavram ve eserlerden hangisi karşısındakiyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. *Çatıdaki Çatlak*, benim en büyük deneyimim ama yan yana başka deneyimlerim de var. Eğer Muhsin Ertuğrul olmasaydı şuna inanmanızı isterim ki ben olmayacaktım. Çünkü o, benim Küçük Tiyatroda, 1950'lerde oynanan ilk oyunumdan beri genç ve umut verici bir yazar olarak peşime düşmüş bulunuyordu. Oyunlarımı, mesela *Evcilik Oyunu*'nu, büyük bir cesaretle ilk oynatan Muhsin Ertuğrul hocamdır.

Bir röportajdan alıntılanan bu metin aşağıdaki yazarlardan hangisine aittir?

- A) Adalet Ağaoğlu
B) Orhan Asena
C) Refik Erduran
D) Güngör Dilmen Kalyoncu
E) Behçet Necatigil

12. Orhan Asena oyunlarında daha çok tarihî olayları ve şahsiyetleri işlemiştir. *Korkut Ata*, *Sokrates Savunuyor* ve *Yavuz Selim* başlıca oyunlarındandır.

Bu cümledeki numaralanmış yerlerden hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Bilgi vermek amacıyla her konuda makale yazılabilir. Önemli olan, konuya yaklaşımda ilmi olunmasıdır. Çünkü makalede duygular değil, akıl ön plandadır. Ayrıca makaleler, birikim ve uzmanlık gerektirir.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi makalenin ilgili olduğu unsurlardan biri değildir?

- A) Bilimsellik
B) Rasyonellik
C) Evrensellik
D) Öğreticilik
E) Ciddiyet

2. Makalenin bölümleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Makalenin girişinde yazarın önceki çalışmalarından bahsedilir.
B) Girişte kullanılacak araştırma yöntemi belirtilir.
C) Gelişmede konu açıklanır, makalenin yazılış amacı ve bu amaca yönelik belgeler ortaya konarak tez savunulur.
D) Sonuçta antitezler çürütülür.
E) Sonuç bölümü, bulguların bir yargıya dönüştürülerek derlendiği kısımdır.

3. I. Makale – açıklayıcı nitelik
II. Münazara – jüri
III. Makale – tarafsızlık
IV. Makale – mecazlı dil
V. Münazara – hitabet gücü

Yukarıdaki numaralanmış terimlerden hangisi, karşısına kiyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisi öge sayısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Çağımızda tüm dünya hızla değişmektedir.
B) Karım, güneşin belirmeye başladığı pencerenin önünde kaygılı kaygılı oturuyordu.
C) Haldun Taner, eserlerinde politik ve ekonomik koşullara paralel olarak değişen toplumu yansıtır.
D) Nahit Sırrı Örik'in 1934 yılında yazdığı *Eve Düşen Yıldırım* adlı hikâye, 2012'de TV dizisi olarak uyarlanmıştır.
E) Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bilinçli olarak "rüya" sözcüğünü seçmesi, öykülerinin içinde yaşadığımız zamana bağlı olmasıyla açıklanabilir.

5. Aşağıdakilerin hangisi farklı alanda yazılmış bir makale örneğidir?

- A) Danimarkalı doktor Peter Panum 1846'da Faroe Adaları'ndaki kızamık salgınına araştırdığı esnada, 98 yaşlı bireyin kızamık virüsüne karşı bağışıklık geliştirmiş olduğunu fark etti. Bu kişiler 1781'de görülen önceki salgından kurtulanlardı. Kızamık virüsü ile tek bir karşılaşma onlara ömür boyu koruma sağlamıştı. Bağışıklık belleği vücudun daha önce karşılaştığı bir patojeni (antijeni) hızlı ve spesifik olarak tanıma ve bağışıklık tepkisini başlatma yeteneğidir. Bu mekanizma daha önce maruz kalınan bir mikroorganizmanın yeniden enfeksiyona neden olmasını önler, hayat kurtaran tedavilerin ve aşıların gücünü artırır.
- B) SARS-COV-2 çok yeni bir virüs olduğu için enfeksiyon geçiren kişilerde bağışıklık korumasının ne kadar süreceği henüz tam olarak bilinmiyor ve bu nedenle de iyileşmiş kişilerin bağışıklık tepkileri araştırılıyor. Önceki bilgilere göre koronavirüsler bir sonraki enfeksiyonu engelleyen ve aşıların uzun süreli etkin olmasını mümkün kılan çok güçlü bir bağışıklık belleği oluşturmuyor. COVID-19'a tekrar yakalanma konusunda Japonya ve Çin'den gelen raporlar immünologların en büyük korkularını doğrulamış gibi görünse de aylar sonra vücudumuzun SARS-CoV-2 virüsüne karşı bir bağışıklık belleği oluşturabileceği konusunda umutlar yerşerdi.
- C) Sürü bağışıklığı, bir coğrafi bölgeden başka bir coğrafi bölgeye farklılık gösterir ve birçok faktör sürü bağışıklığı eşiğinin hesaplanmasını etkiler. Sürü bağışıklık eşiği, enfekte olmuş her bir kişinin gerçekte hastalığı kaç kişiye bulaştıracığına bağlı olan ve konuma göre değişebilen bir sayı. Nüfusun daha fazla enfekte olmasını durdurmak ve kaç kişinin bağışıklık olması gerektiğini hesaplamak için ilk olarak virüs taşıyan bir kişinin hastalığı ortalama kaç kişiye bulaştırabileceğini ifade eden bir değişken olan R0'ı belirlemek gerekiyor.
- D) Sanat dalları, özgün ve şahsi malzemeleri doğrultusunda hayatı ve insanı yorumlayarak kendilerine has bir anlatı yapısı oluşturmayı amaçlar. Bunu yaparken edebiyat sözcükleri kullanır ve aktarımda seçtiği yol, anlatıcının farklı bakış açılarından yararlanmaktır. Nitekim söz konusu sinema olduğunda o da kendi anlatım imkânlarından ve metotlarından yararlanarak alıcısına ulaşmaya çalışır. Bu noktada devreye yine bakış açısı kavramı girer.
- E) İnsan vücudunun hastalık yapan mikroorganizmalara karşı doğuştan gelen bağışıklık ve sonradan kazanılan bağışıklık olmak üzere iki ana savunma hattı vardır. Doğuştan gelen bağışıklık tepkisi, vücut enfekte olduğunda hızla devreye giren daha genel bir savunma mekanizmasıdır. Sonradan kazanılan bağışıklık tepkisi ise çok daha spesifik ve karmaşık bir savunma hattıdır, aynı zamanda acil bir tepki değildir çünkü sistemin karşı saldırı yapmadan önce yabancı işgalciyi tanıması gerekir.

6 – 7. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Türk sinemasının anlatı yapısını ve toplumsal kökenlerini anlamak için geleneksel Türk sanatlarının dilinden, malzemesinden özellikle de anlatı yapısından hareketle Türk sinemasındaki örnekleri incelemek gerekir. Bunun için de geleneksel sanatların hem bu filmlerde nasıl kullanıldığına hem de bu sanatların biçimsel olarak sahip oldukları malzemeyi sinema diline nasıl dönüştürdüğüne bakmak Türk sinemasını doğru analiz edebilmek için oldukça doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu amaçla öncelikle belirlenen geleneksel sanat olan orta oyununu tanımak ardından da bu sanatın unsurlarının izlerini Türk sineması örneklerinde sürmek gerekiyor. Metin And geleneksel Türk tiyatrosunun bütün dallarına yani Karagöz, orta oyunu, kukla, meddah ve seyirlik köy oyunlarına imparatorluk, İslamiyet'in kabulü, Batılılaşma gibi pek çok faktörün etki ettiğini belirtir. Elbette her sanat dalında toplumsal hareketliliğin izlerini sürmek söz konusu olduğu gibi orta oyunu için de bu durum geçerlidir. Orta oyunu perde arkasında deriden görüntülerle oynanan Karagöz'e karşı, canlı oyuncularla oynanırdı. Karagöz'den çok ayrı olmakla birlikte havası, kişileri, oyun dağırcılığı, güldürme yöntemleri, kuruluşu bakımından bu iki oyun arasında öylesine bir yakınlık vardır ki ikisi aynı zamanda çıkamayacağına göre birinin ötekinden çıktığına inanmak zorunda kalırız. Ancak hangisinin önce geldiğine karar vermek güçtür.

Türklerin Karagöz, kukla gibi cansız, meddah gibi tek anlatıcılı sözlü seyirlik oyunları yanında canlı oyuncularla oynanan en belli başlı tiyatrosu olan orta oyunu üzerine pek çok inceleme yayınlandığı hâlde, gene de bu tiyatro türü üzerine karanlık kalmış, çözülememiş pek çok nokta buluruz. Bunların başında, orta oyununun eksikliği geliyor. Bu konuda incelemeler yapanlar çağlar boyunca rastlanan canlı oyuncularla yapılan temsillerden çok, orta oyunu terimine ilk rastladıkları tarihi temel alıyor, orta oyununun çıkış tarihini çok geriye 19. yüzyılın ortalarına doğru getiriyorlar. (...) Oysa her oyun gibi orta oyununu da hemen orta oyunu adını aldığı tarihlerden başlatmak yanlış olur. Bu tür, çeşitli adlar alarak ve çeşitli biçimlere girerek yüzyıllar boyunca bir gelişme göstermiştir. Ancak And'ın aktardıklarını özetlenecek olursa orta oyunu halkın gelenek, görenek ve yaşayışını anlatan ve modernleşmeyle beraber Batı tiyatrosunun etkisiyle tuluat tiyatrolarının orta oyununa benzeyen temsillerle beraber "Kar-ı Kadim Orta oyunu" diye duyurdukları tiyatro temsilleri de veriyorlardı. Ayrıca And, dönemin gazetelerinde de orta oyununu savunan ve buna karşı olan görüşlerin tartışıldığı görülür, der. Örneğin *Medeniyet* gazetesinin 3. sayısında *Tiyatro ve Oyunları* adlı yazıda da orta oyununu kaba saba, açık saçık, utanmasız bulunup büsbütün kaldırılması, yerine Batı tiyatrosunun geçmesi savunulmaktadır. *Hayal* ise orta oyunundan yana bir gazetedir, onlar *Medeniyet*'e verdikleri cevapta "Ahlakı bozmak şöyle dursun aksine biz ahlakımızı, kültürümüzü orta oyununda yansıtıyoruz." demişlerdir.

6. Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir makalenin giriş bölümünden alınmıştır.
- B) Sözcüklerin çağrışımsal anlamları kullanılmıştır.
- C) Konunun gerektirdiği terimlere yer verilmiştir.
- D) Yazar düşüncelerini kanıtlama yoluna gitmiştir.
- E) Yazarın ciddi ve tarafsız üslubu göze çarpmaktadır.

7. Bu parçadaki altı çizili ifadeyle,

- I. Orta oyununda anlatılmak istenenin izleyiciye doğrudan sunulduğu
- II. Geleneksel tiyatronun halkı aydınlatma aracı olarak kullanıldığı
- III. Edebî ürünlerde toplumsal süreçlerin izinin sürülebildiği

durumlarından hangilerine gönderme yapılmamıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

1. Orhan Kemal ve Tarık Buğra'nın roman anlayışlarını karşılaştırmak isteyen bir araştırmacı bu iki yazar arasında geçebileceğini düşündüğü cümlelerden oluşan bir diyalog yazar.

Aşağıdakilerden hangisi bu diyalogda yer alabilecek bir cümleden alınmamıştır?

- A) **Orhan Kemal:** Romanlarımda diyaloglara çok fazla yer verdiğimden bunlar âdeta göstermeye dayalı metinlere dönüşür.
- Tarık Buğra:** Sanatımın merkezine insanı ve onun bireyleşme macerasını koyuyorum.
- B) **Orhan Kemal:** Romanlarımda insana yakışmayan şartlarda çalışan işçilerin durumunu göstermeye çalıştım.
- Tarık Buğra:** Kurtuluş Savaşı'na resmî tarih söylemi dışında yaklaşan önemli bir eserle Türk edebiyatına önemli katkı bulunduğunu düşünüyorum.
- C) **Orhan Kemal:** Çukurova insanının yanı sıra şehrin kenar mahallelerine sıkışan fabrika işçilerini, mutsuz genç kızları, fukara çocukları konu edindim.
- Tarık Buğra:** Sanat için sanat yapan, ideolojik kaygı gütmeyen bir üslupla ülkemizin tarihte yaşadığı önemli dönemçleri romanlarımda konu ediniyorum.
- D) **Orhan Kemal:** *Avare Yıllar* ve *Baba Evi*'nde kendi tanıklıklarıma da yer verirken yine işçi sınıfı sorunlarına değindim.
- Tarık Buğra:** Romanlarımda genel olarak kadın - erkek ilişkisi, milliyetçilik ve Millî Mücadele, Osmanlı tarihi ve tarihsel kökler, siyaset ve siyasi meseleler, gençlik ve yozlaşma gibi konuları ele almaktayım.
- E) **Orhan Kemal:** Geçim derdindeki kimselerin sıkıntısını en çiplak hâliyle anlatmayı amaç edinmiş bir yazarım.
- Tarık Buğra:** *Esir Şehir* üçlememde ülkenin dönüşümünü tarihî bağlamda ele aldım.

2. Amerikalı bir İspanyolca profesörü olan Robert Jordan'ın gözünden savaşın anlamsızlığının sorgulandığı Hemingway romanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Silahlara Veda*
B) *Çanlar Kimin İçin Çalıyor?*
C) *İhtiyar Balıkçı ve Deniz*
D) *Afrika'nın Yeşil Tepeleri*
E) *Paris Bir Şenliktir*

Bu görselin kitap kapağı olarak kullanıldığı bir romanı okumak üzere olan öğrenci aşağıdaki temalardan hangisiyle karşılaşacağını düşünmez?

- A) Bıkkınlık
B) Karamsarlık
C) Umarsızlık
D) Yabancılaşma
E) Yalnızlık

4. Oğuz Atay, TRT Roman Ödülü'nü kazanan romanında Berna Moran'a göre "hem söyledikleri hem de söyleyiş biçimiyle bir başkaldırı"ya imza atar. Oğuz Atay'ın mizah gücü, duyarlılığı ve kullandığı teknik incelikler; bu esere Türk edebiyatında sarsılmaz bir yer sağlamıştır. Atay'ın küçük burjuva dünyasını zekice ve bir o kadar acımasızca alaya alması bu romanın en önemli özelliğidir.

Bu parçada bahsedilen roman aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Sessiz Ev*
B) *Mutfak Çıkmazı*
C) *İsa'nın Güncesi*
D) *Tutunamayanlar*
E) *Gecenin Ucundaki Işık*

7. BASAMAK

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “hemen hemen” sözü gereksizdir?

- A) Bu okulda hemen hemen beş altı yıldır öğretmenlik yapıyorum.
- B) Tarladaki ekinler hemen hemen bir aya biçilebilir.
- C) Hemen hemen üç yıl önce onunla havaalanında karşılaşmıştık.
- D) Sınıfın hemen hemen hepsi bayram töreninde görev almıştı.
- E) Düğünü hemen hemen mart sonunda yapacaklarmış.

6. Aşağıdakilerin hangisinde bir kelimenin anlamına uygun kullanılmamasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) İhtiyar hemşireye sarıldı.
- B) Bana tüm başından geçenleri tek tek anlattı.
- C) O, mutlaka toplantıya bizden önce gitmiştir.
- D) Aralarındaki ikilem tartışmayla sonuçlandı.
- E) Apartmana girerken ve çıkarken dikkatli olmalısın.

7 – 9. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Çakırdikeni en pis, en kıraç toprakta biter. Bir toprak ki bembeyaz, peynir gibidir. Ot bitmez, ağaç bitmez, eşek inciri bile bitmez, işte orada çakırdikeni keyifle serile serpili biter, büyür, gelişir. En iyi toprakta bir tek çakırdikenine rastgelinmez. Bunun sebebi, bir kere iyi toprak boş kalmaz, her zaman sürülür ekilir. Bir de öyle geliyor ki çakırdikeni iyi toprağı sevmeyen. Ne iyi ne kötü boş bırakılmış orta hâlli toprakta da biter çakırdikeni. Çakırdikenini söker, yerini ekerler. Toros eteklerinin doruklara yakın düzlükler bu minval üzeredir. En uzun çakırdikeninin yüksekliği bir metre kadar olur. Bir sürü de dalları vardır. Dallar dikensi çiçeklerle donanır. Bu çiçekler beş perli, yıldız gibi, uçları sert, sivri iğnelerin ortasındadır. Her çakırdikeninde bunlardan yüzlerce bulunur. Çakırdikeni bittiği yerde bir iki, üç dört tane bitmez. Öyle üst üste, öyle sık biter ki arasından yılan geçemez. İğne atsan çakırdikeninden yere düşmez. Baharda zayıf, açık yeşildir. Hafif bir yel esse, toprağa degecekmiş gibi yatar. Yaz ortalarında, dikende, önce mavi damarlar peydah olur. Sonra yavaş yavaş dikenin dalları, gövdesi mavileşir. Açıkça bir mavidir bu... Sonra mavi gittikçe koyulaşır. Bu en güzel bir mavidir. Bir tarla, uçsuz bucaksız bir ova tüm maviye keser. Gün batarken eğer bir yel eserse mavi dalgalanır, hisirdar, aynen deniz gibi. Gün batarken sular nasıl kızarır, çakırdikeni tarlası da öyle kızarır.

7. Bu parçanın anlatım özellikleriyle ilgili aşağıdaki tabloda yer alan bilgilerden hangisi yanlıştır?

I. Bakış açısı	Her şeyi bilen anlatıcı
II. Kişiler	Kişi ögesine yer verilmemiştir.
III. Anlatım yöntemi	Açıklama
IV. Dil	Açık ve sade bir dil kullanılmıştır.
V. Roman anlayışı	Toplumcu - gerçekçi

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Abartma B) Benzetme C) Kişileştirme D) Konuşturma E) Karşılaştırma

9. Bu parçanın yazarı aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Kemal Tahir B) Peyami Safa C) Yaşar Kemal D) Orhan Kemal E) Fakir Baykurt